24.9.2026

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 25.9.2026

HE 97/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 102 §:n muuttamisesta

Yleisarvio

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää hallituksen esitystä kokonaisuutena kannatettavana. Esitys vahvistaa valtakunnallisen lääkityslistan asemaa yhteisenä ja ajantasaisena lääkitystiedon lähteenä. Lääkehoidon tarkistus- ja huomiomerkinnät, itsehoitovalmisteita koskevat tiedot, laitoshoidon tilannetieto sekä sosiaalihuollon nykyistä laajempi tiedonsaanti tukevat erityisesti iäkkäiden, monisairaiden ja monilääkitystä käyttävien potilaiden turvallista hoitoa.

Esityksen tavoitteiden saavuttaminen riippuu kuitenkin siitä, kuinka yhdenmukaisesti uudet toimintamallit toteutetaan ja kuinka hyvin tieto saadaan osaksi ammattilaisten päivittäistä työtä. Pohde nostaa valiokunnan arvioitavaksi erityisesti seuraavat toimeenpanon kannalta keskeiset kysymykset.

Hoitosuhteen käsitettä on täsmennettävä

Esityksen keskeinen käytännön tulkintahaaste liittyy hoitosuhteen käsitteeseen. Useat tiedonsaantioikeudet ja potilaan kielto-oikeuden poikkeukset perustuvat hoitosuhteen olemassaoloon, mutta käsitettä ei määritellä laissa yksiselitteisesti.

Hyvinvointialueen toiminnassa hoitosuhde voi jatkua pitkään ilman aktiivisia kontakteja esimerkiksi pitkäaikaissairauksien seurannassa, perusterveydenhuollossa sekä mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Epäselvä määrittely voi johtaa erilaisiin tulkintoihin käyttöoikeuksista ja tietojen luovuttamisesta. Pohde esittää, että hoitosuhteen käsite ja sen teknisen todentamisen periaatteet täsmennetään joko laissa tai vähintään valtakunnallisessa toimeenpano-ohjeistuksessa.

24.9.2026

Huomiomerkinnöille tarvitaan selkeä reagointimalli

Huomiomerkinnät ovat kannatettava uudistus. Esityksestä ei kuitenkaan täysin ilmene, miten apteekissa tehty huomiomerkintä käytännössä välittyy hoitovastuulliselle terveydenhuollon toimijalle. Potilasturvallisuuden näkökulmasta tiedon tallentamisen lisäksi tulisi varmistaa myös sen havaittavuus ja käsittely.

Itsehoitovalmisteiden kirjaamiselle tarvitaan yhtenäiset rajaukset

Esityksessä jää avoimeksi, miten itsehoitovalmisteiden tiedot käytännössä tallennetaan ja ylläpidetään. Lääkityslistan luotettavuuden kannalta olisi tärkeää, että kirjattavat valmisteet, kirjaustapa ja tietojen ylläpitovastuut määritellään kansallisesti yhdenmukaisesti. Muutoin on vaarana, että lääkityslistalle muodostuu alueellisesti vaihtelevia käytäntöjä ja vaikeasti ylläpidettävää tietoa.

Sosiaalihuollon tiedonsaantioikeuden laajentaminen on perusteltua

Pohde kannattaa sosiaalihuollon palvelunantajien tiedonsaantioikeuden laajentamista reseptikeskuksen lääkemääräystietoihin ja muihin lääkehoitoa koskeviin merkintöihin. Ajantasainen lääkitystieto on välttämätön esimerkiksi asumispalveluissa, päihdepalveluissa ja muissa palveluissa, joissa osallistutaan asiakkaan lääkehoidon toteuttamiseen.

Käyttöoikeudet tulee kuitenkin rajata työtehtävän edellyttämiin välttämättömiin tietoihin. Palvelunantajille tarvitaan selkeät kansalliset ohjeet käyttöoikeuksien muodostamisesta, hoito- tai asiayhteyden todentamisesta ja lokivalvonnasta.

Toimeenpano on ennen kaikkea toimintamallien muutos

Uudistus ei ole ensisijaisesti tietojärjestelmähanke, vaan laaja toimintatapojen muutos. Hyötyjen saavuttaminen edellyttää tietojärjestelmien yhteentoimivuutta, henkilöstön koulutusta, osaamisvaatimusten määrittelyä, käyttöoikeuksien hallintaa sekä kansallisesti yhtenäisiä kirjaamis- ja käsittelymalleja.

Valtakunnallisen lääkityslistan tulee muodostua aidosti ensisijaiseksi lääkitystiedon lähteeksi. Käyttöönoton aikataulussa ja ohjauksessa on varmistettava, että Kanta-palvelut, potilas- ja asiakastietojärjestelmät sekä palvelunantajien toimintamallit ovat valmiita samanaikaisesti.

Muutoksen vaikutuksia lääkityslistan ajantasaisuuteen, huomiomerkintöjen käsittelyyn ja lääkitysturvallisuuteen tulee seurata valtakunnallisesti.

Johtopäätös

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä. Jatkokäsittelyssä ja toimeenpanossa tulee kuitenkin varmistaa 1) hoitosuhteen käsitteen riittävä täsmällisyys, 2) huomiomerkintöjen riittävä näkyvyys, havaittavuus ja käsittely, 3) itsehoitovalmisteiden yhdenmukaiset kirjaamisperiaatteet sekä 4) riittävä kansallinen ohjaus, koulutus ja vaikutusten seuranta. Näillä täsmennyksillä esitys vahvistaa merkittävästi yhteisen ja ajantasaisen lääkitystiedon
käyttöä sekä potilas- ja lääkitysturvallisuutta.

Eskola Pasi 90103831302

Allekirjoittaja Eskola Pasi 90103831302
DN: cn=Eskola Pasi 90103831302, c=FI
Päivämäärä: 2026.09.24 16:14:41 +03'00'

Pasi Eskola
Tietohallintoylilääkäri
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue (Pohde)